

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion vakauttamistakauksista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtion vakauttamistakauksista. Lain tarkoituksena olisi turvata velkaantuneiden pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä vakauttamalla talletuspankin yritykselle myöntämät luotot ja antamalla luotoille osittainen valtioneuvoston takaus. Lailla pyritäisiin samalla parantamaan talletuspankkien vakavaraisuutta vahvistamalla niiden tasetta.

Takauksen antamisen edellytyksenä olisi, että yritys on elinkelpoinen ja että talletuspankki sitoutuu vakauttamaan takauksen kohteena olevat luotot kokonaisuudessaan vähintään viideksi vuodeksi sekä alentamaan luottojen korkoja vakauttamisen ajaksi. Vakauttamisen koh-

teeksi tulevasta luotosta talletuspankki ei voisi vaatia vakauttamisen aikana laisinkaan lyhenyksiä. Vakauttamisajan jälkeen luottoon sovellettaisiin luoton alkuperäisiä ehtoja. Takaukset antaisi Valtiontakaukeskus.

Vakauttamistakauksia voisi samanaikaisesti olla voimassa enintään 3 500 miljoonan markan määrä. Tällöin vakauttamisen piiriin tulevien luottojen määrä olisi noin 7 000 miljoonaa markkaa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakia ehdotetaan sovellettavaksi vuosina 1993 ja 1994 myönnettäviin valtioneuvoston takauksiin.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Kauppa- ja teollisuusministeriöllä, Kera Oy:llä ja Valtiontakaukeskuksella, jäljempänä takaukeskus, on jo nykyisin käytössään joukko toimenpiteitä, joilla pyritään helpottamaan pienten ja keskisuurten yritysten, jäljempänä pk-yritykset, rahoitusasemaa. Talouden suhdannetilasta aiheutuvien yritysten maksuvalmiusongelmien ratkaisemiseen on käytettävissä muun muassa Kera Oy:n suhdannelainat, takaukeskuksen suhdannetakaukset ja kauppa- ja teollisuusministeriön myöntämät pk-yritysten korkoavustukset.

Nykyiset käytössä olevat toimenpidemahdollisuudet ovat edelleen keskeisiä pk-yritystoiminnan kannalta. Poikkeuksellisen vaikean taloudellisen ja työllisyystilanteen vuoksi on ai-

heellista tehostaa nykyisiä toimenpiteitä sekä ottaa käyttöön uusia toimenpiteitä pk-yritysten rahoitusaseman helpottamiseksi.

Suomessa on merkittävä määrä pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joiden toiminnallinen tulos on kohtuullinen, mutta jotka 1980-luvun kasvuodotusten perusteella investoivat voimakkaasti ja velkaantuivat. Suuret rahoituskulut vievät yrityksen tuloksen tappiolle, ja tilanteen jatkuttua riittävän kauan on konkurssi yrityksen ainoa vaihtoehto. Taloudellisissa vaikeuksissa on myös yrityksiä, joiden liikevaihto on suhdannetilanteesta johtuen laskenut huomattavasti ja joiden toiminnallinen tulos liian hitaan kiinteiden kulujen sopeuttamisen seurauksena on laskenut hyvästä myyntikatteesta huolimatta liian alas. Juuri voimaan tullessa yrityksen saneerauksesta annetussa laissa

(47/93) tarkoitetun velkasaneerausmenettelyn arvioidaan käytännössä tulevan varsin harvoin kysymykseen pk-yrityksen kohdalla. Yrityksen toimintaedellytykset säilytettäisiin kuitenkin paremmin ryhtymällä riittävän ajoissa ja nopeasti vieraan pääoman vakauttamiseen.

Edellä olevan johdosta esityksessä ehdotetaan pk-yritysten luottojen vakauttamista siten, että vakauttamisjärjestelyn piiriin tulevan yrityksen luotot vakautettaisiin viideksi vuodeksi, jona aikana luottoja ei lyhennettäisi lainkaan. Vakautettujen luottojen määrätyn suuruisen osuuden vakuudeksi voitaisiin myöntää valtion omavelkainen takaus (vakauttamistakaus), edellyttäen että luoton myöntänyt pankki on valmis vakauttamaan luoton lyhennykset mainituksi ajaksi ja sopimaan luoton korkojen alentamisesta vakauttamisen aikana. Vakauttamisajan kuluttua vakautettu luotto muuttuisi yritykselle normaaliehtoiseksi luotoksi. Vakautetuille luotoille kauppaja teollisuusministeriön yrityspalvelun olisi myös mahdollista myöntää pk-yritysten korkoavustusta.

Vakauttamispäätöstä tehtäessä olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että yrityksen tilauskanta on terveellä pohjalla ja että yrityksen kannattavuus käyttökatteella mitattuna on vakauttamisen aikana riittävä yritykselle jäävien vuotuisten korkojen ja mahdollisten muiden luottojen lyhennysten hoitamiseksi ja että luoton vakuudet voidaan hyödyntää pankin ja valtion kesken vastuiden suhteessa.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Taloudelliset vaikutukset

Vakauttamisjärjestelmän mukaisilla toimenpiteillä yrityksen rahoitusriski jaettaisiin takauksituksen, pankin ja yrittäjän kesken. Järjestelyllä vähennettäisiin samalla pankkien sellaisen luottojen, joiden maksuvelvoitteita on laininlyöty (järjestämättömät luotot), sekä pankkituen määrää, koska valtion antama omavelkainen takaus osalle vakautettavasta luotosta olisi pankille riskitön saatava. Vakauttamisjärjestelyn tarkoituksena olisi parantaa valtiontakauksen avulla sekä pk-yritysten asemaa että pankkien tasetta.

Takausvaltuuden enimmäismääräksi ehdotetaan 3 500 miljoonaa markkaa. Tällöin vakauttamisjärjestelyn piiriin tulevien luottojen määrä olisi noin 7 000 miljoonaa markkaa. Luottojen

määrää arvioitaessa on eräänä perusteena käytetty pk-teollisuusyritysten järjestämättömien pankkiluottojen kokonaismäärää. Annetuista takauksista aiheutuva takaustappioiden määrä on etukäteen vaikeasti arvioitavissa ja riippuu pitkälti pankkien ja takaukeskuksen yrityksistä tekemien arvioiden realistisuudesta. Osa valtion antamista takauksista tulee kuitenkin realisoidumaan. Tällä hetkellä takaukeskuksen antamien teollisuustakausten korvausprosentti on noin 13 prosenttia. Mikäli vakauttamistakauksen korvausprosentti olisi 20 prosenttia ja koko takausvaltuus käytettäisiin, merkitsisi tämä seuraavien 5 tai 6 vuoden aikana yhteensä noin 700 miljoonan markan korvausten maksamista valtion varoista. Valtion menoja vähentäisi yhtäältä pankkituen määrän pienentyminen pankkien luottotappioiden pienentymisen myötä sekä toisaalta työttömyyskorvausten alentuminen, mikäli järjestelyllä voidaan vähentää yritysten konkurssseja. Näiltä osin on kuitenkin mahdoton esittää lukuja. Mikäli koko takausvaltuus olisi käytössä, takaukeskuksen arvioidaan saavan vakauttamistakauksista takausmaksutuloja vuositasolla noin 26 miljoonaa markkaa. Takausmaksutulojen arvioidaan kattavan vakauttamisjärjestelyn takaukeskukselle aiheuttamat hallintomenot ja osan maksettavista korvauksista.

2.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotettuja uusia vakauttamistakauksia antaisi Valtiontakaukeskus. Mikäli vakauttamisjärjestelmän piirissä oleva yhteenlaskettu luottokanta olisi 7 000 miljoonaa markkaa, merkitsisi tämä arviolta 3 000—4 000 takaushakemuksen käsittelyä takaukeskukselle. Takaukeskus antaisi tällöin arviolta yhteensä 1 500—2 500 takauspäätöstä.

Pk-yritysten toimintaedellytysten säilyttämiseksi tulisi takaus- ja vakauttamispäätökset tehdä mahdollisimman nopeasti. On tärkeää varmistaa valtiontakauspäätöksen antaminen kohtuullisessa ajassa hakemuksen jättämisestä. Takaukeskuksen toiminnan tehokkuus on järjestelmän toimivuuden ehdoton edellytys. Näistä syistä on välttämätöntä turvata takaukeskuksen toimihenkilöiden riittävyys kussakin takaushakemuksen käsittelyvaiheessa. Ehdotuksen mukaan lain mukaisia valtiontakauksia annettaisiin vuosina 1993 ja 1994. Järjestelyn

arvioidaan edellyttävän yhteensä noin 15 uuden toimihenkilön palkkaamista takuukeskukseen määrääjäksi.

3. Asian valmistelu

Hallituksen esityksessä eduskunnalle vuoden 1993 toiseksi lisämenoarvioksi hallitus on ilmoittanut edistävänsä pk-teollisuuden kehittämistoimenpiteitä ja tähän liittyen luvannut antaa eduskunnalle esityksen laiksi pankkien yrityksille myöntämien luottojen vakauttamisesta. Ehdotus perustuu hallituksen ilmoitukseen ja kauppa- ja teollisuusministeriön 25 päivänä tammikuuta 1993 asettaman pienten ja keskisuurten yritysten rahoitusaseman helpottamistyöryhmän 15 päivänä helmikuuta päivättyssä muistiossa tekemiin ehdotuksiin. Esitys on valmisteltu virkatyönä kauppa- ja teollisuusministeriössä yhteistyössä takuukeskuksen kanssa.

Esityksestä on kuultu muun muassa Osuuspankkien Keskusosakepankin, Kansallis-Osakepankin, Suomen Yhdyspankin, SP-palvelu Oy:n, Postipankin, Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliiton, Pienteollisuuden Keskusliitolta ja Suomen Yrittäjien Keskusliiton edustajia. Nämä pitivät esitystä yleisesti erittäin tarpeellisenä ja kiireellisenä. Heidän tekemänsä huomautukset on pyritty mahdollisuuksien mukaan huomioimaan esityksessä.

4. Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys luotto- ja rahoituslaitoksia ja niiden toimintaa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 295/1992 vp.). Hallituksen esityksessä ehdotetun luotto- ja rahoituslaitostoinnista annettavan lain 102 §:n mukaan lailla kumottaisiin talletuspankkien toiminnasta annettu laki.

5. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) odotetaan tulevan voimaan vuoden 1993 aikana. ETA-sopimuksen mukaan kansainvälistä kauppaa vinouttavat valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä sopimuksen voimaantumisen jälkeen. Tuen sopimuksen mukaisuuden kannalta keskeistä on tuen kilpailu- ja kauppavaikutusten arviointi.

Valtiontukien myöntämiskiellosta on Euroopan yhteisöjen (EY) piirissä hyväksytty kuitenkin useita poikkeuksia. Alemman asteisessa normistossa muita tukia sallittavampana pidetään muun muassa pienten ja keskisuurten yritysten tukea ja aluetukea. ETA-sopimuksen mukaan jokainen uusi tukiohjelma joudutaan ilmoittamaan EFTAn valvontaviranomaiselle ESA:lle (EFTA Surveillance Authority). Myös jo käytössä olevat tukiohjelmat on ilmoitettava mainitulle viranomaiselle. Mikäli tukiohjelma täyttää ETA-sopimuksen määräykset, valvontaviranomainen hyväksyy ohjelman ja määrää ohjelmalle enimmäistukikaton. Myös valtion takaukset kuuluvat ETA:n valtiontukimääritysmien piiriin.

Koska nyt kysymyksessä oleva vakauttamistakaus kohdistuu ensisijaisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin, on perusteltua olettaa, että tukiohjelma saa EFTAn valvontaviranomaisen hyväksynnän.

Ehdotettu uusi laki perustuisi eräiden elinkeinoalojen valtiontakauksista annetussa laissa (375/63), jäljempänä teollisuustakauslaki, käytettyyn toimialamääritelmään. Teollisuustakauslaissa tarkoitettujen pk-yritysten määritelmä poikkeaa EY:n piirissä sovellettavasta pk-yritysten määritelmästä. Pk-yrityksen määritelmän osalta onkin lähdettävä siitä, että teollisuustakauslain soveltamisalaa tarvittaessa aikaan muutetaan ETA-sopimuksen mukaisesti.

YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälästä ilmenee valtion vakauttamistakauksista annettavan lain tarkoi-

tus. Heikentynyt kotimainen kysyntä ja vieläkin korkea reaalkorkotaso ovat vaikeuttaneet vakavasti pk-yritysten toimintaa. Korkean reaalkoron aiheuttamat rahoituskustannukset ja

luotonantajien kiristynyt vakuuspolitiikka uhkaavat yritysten toimintaedellytyksiä. Monet pk-yritykset ovat myös turvautuneet ulkomaisiin luottoihin, joiden hoitokustannukset ovat valuuttakurssien muutosten johdosta huomattavasti kasvaneet. Tarve yritysten velkaongelmien helpottamiseen ja rahoitusrakenteen tervehdyttämiseen on ilmeinen.

Pienet ja keskisuuret yritykset ovat tällä hetkellä erittäin velkaantuneita. Vuoden 1992 tietoihin perustuvan arvion mukaan pk-teollisuuden luottojen yhteismäärä on noin 36 miljardia markkaa, joista noin 6 miljardia markkaa on järjestämättömiä luottoja. Tässä suhdanne- ja rahamarkkinatilanteessa olisi tarpeellista kohdistaa määräaikaista erityistoimenpiteitä vaikeuksiin joutuneiden mutta elinkelpoisten yritysten toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi.

Pykälän mukaan lain ensisijaisena tarkoituksena on turvata velkaantuneiden pk-yritysten toimintaedellytyksiä valtiontakauksia myöntämällä. Samalla tavoitteena on edistää talletuspankkien vakavaraisuuden säilymistä. Pankit vakauttavat jo nykyisin asiakasyritystensä luottoja. Vakuuksien arvon aleneminen on johtanut siihen että pankit ovat joutuneet kuitenkin omien saataviensa turvaamiseksi ryhtymään luottojen vakuuksien realisointiin myös elinkelpoisten asiakasyritystensä maksamattomien saatavien johdosta. Valtion antamalla takauksella pankki saisi saatavilleen sellaisen lisäturvan, mikä mahdollistaisi pankin ryhtymisen elinkelpoisen asiakasyrityksen luottojen vakauttamiseen.

2 §. *Soveltamisala.* Laissa tarkoitettuja valtiontakauksia voitaisiin antaa talletuspankkien myöntämille luotoille, joiden saajina ovat teollisuustakauslain 1 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettut yritykset. Lain 1 §:n 1 momentin mukaan Valtiontakaukeskus voi myöntää valtiontakauksia keskisuuren ja pienteollisuuden, työliiketoiminnan, matkailualan, turkistarhauksen, kalanviljelyn, puutarhanviljelyn sekä turvetuotannon aloilla toimivien yritysten kehittämiseksi, laajentamiseksi, perustamiseksi ja toimintaedellytysten parantamiseksi myönnettyjen luottojen vakuudeksi. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan valtiontakauksia voidaan myöntää luotoille, joiden saajina olevien yritysten toiminta edistää välittömästi muuta yritystoimintaa. Talletuspankilla tarkoitetaan ehdotuksen mukaan talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa

(1268/90) tarkoitettua liikepankkia, säästöpankkia, osuuspankkia ja Postipankki Oy:tä.

Takauksia annettaisiin kuitenkin ensisijaisesti sellaisten yritysten luotoille, jotka harjoittavat tuotannollista toimintaa. Hallitus pitää tärkeänä edistää erityisesti pk-teollisuuden kehittämistoimenpiteitä, joten vakautusjärjestelmän painopiste olisi tuotannollisten yritysten toimintaedellytysten turvaamisessa.

Pieniksi ja keskisuuriksi yrityksiksi ja siten lain soveltamisalaan kuuluviksi katsottaisiin yhdenmukaisuuden vuoksi teollisuustakauslain piiriin kuuluvat yritykset. Mainitun lain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 236/1991 vp) perustelujen mukaan näitä ovat yritykset, joissa on enintään 500 työntekijää, joiden käyttöomaisuuden arvo on enintään 350 miljoonaa markkaa ja joissa suuryrityksen omistusosuus on enintään 1/3 koko yrityksestä. Määritelmä poikkeaa EY:ssä sovellettavasta pk-yritysten määritelmästä. EY:ssä sovelletaan pk-yritysten osalta 250 työntekijän rajaa ja enintään 20 miljoonan EUn liikevaihtoa. Ottaen huomioon ehdotetun lain soveltamisala ja vakauttamisjärjestelmän määräaikaaisuus on ehdotuksen mukaista määritelmää pidettävä tällä hetkellä kuitenkin tarkoituksenmukaisempana.

Ehdotuksen mukaan takauksia voitaisiin myöntää talletuspankkien myöntämille luotoille. Näin ollen takauksia ei voitaisi myöntää tämän järjestelmän nojalla esimerkiksi erityisrahoituslaitoksena toimivan Kera Oy:n eikä vakuutusyhtiöiden myöntämille luotoille. Luotolla tarkoitetaan yrityksen talletuspankilta saamaa markka- tai valuuttaluottoa. Luotto voi olla pitkä- tai lyhytaikainen luotto. Vakauttamisjärjestely voitaisiin toteuttaa luottokohtaisesti tai yhdistämällä eri luotot yhdeksi vakauttamisluotoksi. Luotto voisi olla myös pankin voimassa olevan takauksen järjestämiseksi myöntämä uusi luotto. Muuten vakauttamisjärjestelmä ei ole tarkoitettu kattamaan esimerkiksi takauksia, luottolimiittejä, vaihtovelkakirjalainoja eikä myöskään velkasaneerausta hakeneiden yritysten luottoja. Mikäli yritys saa pienten ja keskisuuren yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain mukaista (538/92) korkotukea, ei tällaisia lainoja voitaisi myöskään hyväksyä ehdotetun vakautusjärjestelmän piiriin.

Järjestelystä mahdollisesti aiheutuvia leimaveroseuraamuksia pienentäisi valmisteilla oleva leimaverolain muutosehdotuksen hyväksyminen. Ehdotuksen mukaan luotto, jonka vakuu-

tena on takuukeskuksen takaus, olisi leimaveroista vapaa.

3 §. *Takauksen antamisen edellytykset.* Edellytyksenä vakauttamiselle ja valtiontakauksen antamiselle olisi, että yritys on elinkelpoinen. Tällaisen yrityksen nettokorkomenot saattavat olla merkittävät liikevaihtoon tai käyttökatteeseen nähden, mutta yrityksen korko- ja lainanhoitokustannusten voidaan arvioida alentuvan kannattavan toiminnan edellyttämälle tasolle vakauttamiskauden aikana yrityksen toiminnan kannattavuuden parantumisen, rahoitustilannetta helpottavien ja muiden mahdollisten toimenpiteiden seurauksena. Yrityksen tulorahoituksen tulee olla käyttökatteella mitattuna vakauttamisen jälkeen riittävä yritykselle jäävien vuotuisten korkojen ja sekä lyhennysten hoitamiseksi.

Takauksen antamisen edellytyksenä olisi myös, että pankki sitoutuisi pk-yrityksen rahoitusaseman helpottamiseksi vakauttamaan takauksen kohteena olevat luotot kokonaisuudessaan sekä alentamaan luottojen korkoja. Pyrkimyksenä olisi yrityksen talletuspankilta olevien kaikkien luottojen vakauttaminen. Takuukeskus voisi antaa vakautettujen luottojen vakuudeksi vakauttamistakauksen enintään 50 prosentin suuruiselle osuudelle vakauttamisen kohteena olevasta luotosta. Luotto olisi kuitenkin kokonaisuudessaan niin sanottu vakautettu luotto, jota ei tarvitsisi lyhentää ja jonka korkoa olisi alennettu.

Pankin tulee esittää vakauttamistakauksen hakemisen yhteydessä takuukeskukselle myös selvitys pankin tiedossa olevista yrityksen luotoista sekä näiden vakuuksista. Pankki hankkii normaalien toimintaperiaatteiden mukaisesti yrityksen suostumuksen tietojen antamiselle. Pankin tulee esittää takuukeskukselle arvio siitä, onko yrityksellä edellytykset vakauttamisjärjestelyn avulla kannattavaan toimintaan. Tämän johdosta pankin on esitettävä takuukeskukselle vakautuksen kohteena olevasta yrityksestä tehty yritystutkimus tai sitä vastaava muu selvitys, joka ei saa olla kolmea kuukautta vanhempi.

Puoltavana tekijöinä vakauttamistakauksen myöntämiselle pidettäisiin, että yritys on investoinut merkittävästi toimintansa kehittämiseen viime vuosina ja että pankin antaman selvityksen mukaan yritystä on pyritty hoitamaan taloudellisesti ja luottovelvoitteita asianmukaisesti. Puoltavana tekijänä pidettäisiin edelleen,

että yrityksestä on tehty tervehdyttämissuunnitelma, jonka mukaisesti myös yritys sitoutuu toimintansa kehittämiseen.

Takaus voitaisiin myöntää, vaikka yritys on saanut muuta valtiontukea. Vakautetulle luotolle voitaisiin myöntää myös pienten ja keski suurten yritysten korkoavustuksesta annetun valtioneuvoston päätöksen (1184/92) mukaista korkoavustusta. Todennäköistä onkin, että valtiontakauksia myönnettäisiin samoille yrityksille, joille on jo myönnetty pk-yritysten korkoavustusta.

4 §. *Luoton vakauttaminen.* Vakauttamisella tarkoitetaan pankin yritykselle myöntämän luoton ehtojen muuttamista siten, että vakauttamisaikana, joka ehdotuksen mukaan olisi vähintään viisi vuotta, luottoa ei lyhennettäisi lainkaan. Pankin tulee myös alentaa vakauttamisajaksi luoton korkoa sellaiselle tasolle, että yrityksen arvioidaan pystyvän hoitamaan luottojen korkokulut vakauttamisen aikana ja saamaan toimintansa kannattavalle tasolle. Pankki ei saisi eliminoida luottojen korkokulujen alentamisvaatimusta korottamalla vastaavasti luoton hoitokuluja. Luottojen korkokuluilla tarkoitetaan kaikkia vieraan pääoman hoitokuluja kuten korkoja, takausprovisioita, luoton varaus- ja uusimiskuluja, leimaveroja sekä factoring- rahoituspalkkioita. Lisäksi edellytetään, ettei vakauttamisjärjestelmä heikennä kyseessä olevan pankin yritykselle myöntämien muiden luottojen rahoitusehtoja.

Ehdotuksen mukaan korkojen alentamisvaatimuksen mitoitus on riippuvainen kunkin yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Vakauttamisjärjestelyn tarkoituksena on saada myös rahoittaja osallistumaan yrityksen tervehdyttämiseen. Tarkoituksena olisi, että pankki hakisi vakauttamisjärjestelyä vain sellaisille asiakasyrityksille, jotka pankki arvioi pystyvän huolehtimaan vakauttamisratkaisussa jäljelle jääneistä korkokustannuksista sekä muiden mahdollisten luottojen lyhennysvelvoitteista.

Vakauttamisajan jälkeen luottoon sovellettaisiin takauksen alkamishetkellä voimassa olleita luoton ehtoja. Luoton takaisinmaksuaika olisi kuitenkin pidentynyt vakauttamisajalla. Kertalyhenteisten luottojen takaisinmaksun tulisi tapahtua vakauttamishetkellä jäljellä olleen luottoajan pituisena ajanjaksona tasasuorissa lyhennyserissä. Pankin ja yrityksen kesken voitaisiin yrityksen tilanteen mukaisesti sopia myös muunlaisista takaisinmaksu- ja muista ehdoista.

5 §. *Takaus.* Valtiontakaus voitaisiin antaa pankille vakautetun luoton pääoman, koron ja luottoehtojen mukaisten muiden maksusuoritusten vakuudeksi.

Takaus voitaisiin antaa enintään 50 prosentin osuudelle vakauttamisen kohteena olevan kunkin luoton määrästä. Vakauttamistakaukset antaisi Valtiontakaukeskus. Valtiontakaus annettaisiin, kuten muutkin takaukeskuksen antamat takaukset, omavelkaisena takauksena. Takaus olisi voimassa vakauttamisajan.

Koska järjestämättömiin luottoihin sisältyy erittäin suuri riski, ehdotetaan 5 §:n 2 momentissa tästä syystä säädettäväksi, että valtiontakauksia voidaan antaa myös tällaisille luotoille. Järjestämättömällä luotolla tarkoitetaan lähinnä saatavaa, jonka pääoma, osa siitä tai korko on ollut erääntyneenä ja maksamatta kolme kuukautta.

6 §. *Takauksen enimmäismäärä.* Ehdotuksessa on lähdetty siitä, että vakauttamisen piiriin tuleva yhteenlaskettu luottokanta olisi noin 7 000 miljoonaa markkaa. Koska takaus voitaisiin myöntää enintään 50 prosentin suuruiselle osuudelle luoton määrästä, takausten myöntämisvastuuden enimmäismääräksi ehdotetaan 3 500 miljoonaa markkaa. Kunkin yrityksen osalta keskimääräisen luottokannan arvioidaan olevan kahdesta kolmeen miljoonaa markkaa. Vakauttamisella tulisi olla merkittävä vaikutus yritysten maksuvalmiuteen. Tästä syystä yrityksen vakautettavan luottokannan tulisi olla useinmiten vähintään miljoona markkaa, jotta ehdotettuun järjestelyyn voitaisiin ryhtyä. Vakauttamisjärjestelmän piiriin arvioidaan tulevan 1 500—2 500 yritystä.

Muilta osin pykälä on yhteneväinen eräiden elinkeinoalojen valtiontakauksista annetun lain vastaavan pykälän kanssa.

7 §. *Vakuudet.* Lähtökohtana on se, että vakauttamisjärjestelyjä varten ei useimmiten vaadita yrityksiltä lisävakuuksia. Vakautettavien luottojen vakuutena pankilla jo olevat takaus- ja kiinnitysvakuudet jaettaisiin pankin ja takaukeskuksen kesken vastuiden suhteessa. Yrityksen tulee pantata takaukeskukselle luoton vakuuksista takaukeskuksen takaaman vakautetun luotonosan vakuudeksi se osuus vakuuksista, mikä vastaa takaukeskuksen takauksella kattamaa riskiä.

8 §. *Takauksen hakeminen.* Takausta hakisi takaukeskukselta yritykselle luoton myöntänyt pankki. Kysymykseen tulisi lähinnä yrityksen päärahoittajapankki. Pankki hakisi yrityksen

suostumuksella vakauttamisjärjestelyyn ryhtymistä. Pankin tulee takaushakemuksen yhteydessä selvittää takaukeskukselle pankin tiedossa olevat yrityksen luotot sekä näiden vakuudet. Lisäksi pankin tulee selvittää, miten yrityksen rahoitustilanne tulisi muuttumaan vakauttamisjärjestelyn nojalla ja miten pankki tulisi helpottamaan yrityksen rahoitusehtoja korkoja alentamalla ja lisäksi mahdollisesti muilla tavoin.

Pankin tulee hakemuksen yhteydessä selvittää takaukeskukselle myös yrityksen taloudelliset toimintaedellytykset ja kehityskelpoisuus sekä arvioida yrityksen johdon kykyä hoitaa yritystä menestyksellisesti. Tähän liittyen yrityksen elinkelpoisuuden arvioimiseksi pankin tulee liittää hakemukseensa yrityksestä tehty yritystutkimus tai sitä vastaava muu selvitys.

Kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun ja takaukeskuksen on tarkoitus tehdä mahdollisimman paljon yhteistyötä hakemusten käsittelyssä ja päätösten valmistelussa niiden yritysten osalta, joiden luotoille haetaan sekä kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun korkoavustusta että takausta vakauttamisjärjestelylle.

9 §. *Valtiontakaukeskuksen korvausvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin niistä tilanteista, jolloin takaukeskuksella ei takauksesta huolimatta olisi korvausvelvollisuutta. Lähtökohta on, että korvausvelvollisuudesta vapautumisen peruste ei voi olla vähäinen, vaan talletuspankin menettelyn tai tuottamuksen tulee olla olennainen.

10 §. *Irtisanominen.* Pykälässä säädettäisiin takaukeskuksen oikeudesta irtisanoa luotto valtion takausta koskevilta osin, mikäli takauksen hakemuksen kohteena oleva yritys olisi antanut vääriä tietoja tai olennaisesti rikkonut takauksen ehtoja taikka mikäli yritys olisi laiminlyönyt antaa takaukeskukselle tai luotonantajalle vakautetun luoton valvontaa tai yrityksen taloudellista seurantaa varten tarvittavia tietoja tai mikäli olosuhteet muuten olisivat muuttuneet niin, ettei takaus enää täyttäisi sitä tarkoitusta, johon se on myönnetty. Irtisanomisehdoilla pyritään suojautumaan ensisijaisesti niiden tilanteiden varalta, joissa vakauttamisella pyritään järjestelyihin, jotka eivät täytä lain tarkoitusta tai joissa vakauttamisen aikana olosuhteet muista syistä muuttuvat sellaisiksi, että takauksen irtisanominen on perusteltua valtion etujen turvaamiseksi ja tappioiden rajoittamiseksi.

11 §. Takausmaksut. Valtiontakaukeskuksesta annetun lain mukaan valtio vastaa takaukeskuksen myöntämistä takauksista. Lain mukaan takaukeskuksen takauksista ja muista suoritteista peritään maksu, jonka takaukeskus määrää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamia tarkempia perusteita noudattaen. Vakauttamistakauksista olisi tarkoituksena periä takauksen hakijalta käsittelymaksu ja teollisuustakauslain mukainen vuosimaksu, joka on tällä hetkellä 0,25—3 prosenttia vuodessa.

Valtiontakaukeskuksesta annetun lain 11 §:n mukaan takaukeskuksen myöntämiin takauksiin perustuvat maksut saadaan ilman tuomioita ja päätöstä ulosottaa siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosotto-toimin säädetään.

12 §. Tarkemmat säännökset. Pykälän mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa tarvittaessa asetuksella.

13 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momenttiin on

otettu tavanomainen voimaantulosäännös. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lakiehdotuksen määräaikaaisuudesta. Vakauttamisjärjestelmä on tarkoitettu tilapäiseksi suhdannetaantumman vaikeimpaan ajankohtaan kohdistetuksi toimenpiteeksi ja tämän vuoksi lakia ehdotetaan sovellettavaksi vain lain nojalla myönnettyihin takauksiin, jotka on annettu vuosina 1993 ja 1994.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi vuosina 1993 ja 1994 annettaviin valtiontakauksiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion vakauttamistakauksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on valtiontakauksia antamalla turvata 2 §:ssä tarkoitettujen velkaantuneiden yritysten toimintaedellytyksiä siten kuin tässä laissa säädetään. Lailla pyritään lisäksi parantamaan talletuspankkien vakavaraisuutta.

2 §

Soveltamisala

Tässä laissa tarkoitettuja valtiontakauksia voidaan antaa talletuspankkien toiminnasta annetussa laissa (1268/90) tarkoitettujen talletuspankkien myöntämille luotoille, joiden saajina ovat eräiden elinkeinoalojen valtiontakauksista annetun lain 1 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettut yritykset. Takauksia annetaan ensisijaisesti sellaisten yritysten luotoille, jotka harjoittavat tuotannollista toimintaa.

3 §

Takauksen antamisen edellytykset

Takauksen antamisen edellytyksenä on, että yrityksellä, jonka vakautettaville luotoille takausta haetaan, arvioidaan olevan edellytykset kannattavaan toimintaan.

Takauksen antamisen edellytyksenä on lisäksi, että talletuspankki sitoutuu vakauttamaan takauksen kohteena olevat luotot kokonaisuudessaan siten kuin 4 §:ssä säädetään.

4 §

Luoton vakauttaminen

Vakauttamisella tarkoitetaan talletuspankin yritykselle myöntämän luoton ehtojen muuttamista siten, että:

1) talletuspankki ei voi vaatia luoton pääomaa maksettavaksi vakauttamisaikana, joka on vähintään viisi vuotta takauksen antamisesta; sekä

2) talletuspankki sitoutuu alentamaan luoton korkoa.

Jollei talletuspankin ja yrityksen välillä toisin sovita, luoton ehdot määräytyvät vakauttamisajan päättymisen jälkeen takauksen antamishetkellä voimassa olleiden luottoehtojen mukaisesti. Takauksen antamispäivänä jäljellä ollut luoton takaisinmaksuaika ei kuitenkaan lyhenny vakauttamisaikana. Kertalyhenteisten luottojen takaisinmaksun tulee vakauttamisajan päättymisen jälkeen tapahtua takauksen antamispäivänä jäljellä olleen luottoajan pituisena ajanjaksona tasasuorissa lyhennyserissä, jollei talletuspankin ja yrityksen kesken toisin sovita.

5 §

Takaus

Takaus voidaan antaa talletuspankille vakautetun luoton pääoman, koron ja luottoehtojen mukaisten muiden maksusuoritusten vakuudeksi. Takaus voidaan antaa enintään 50 prosentin suuruiselle osuudelle vakauttamisen kohteena olevan luoton määrästä.

Takaus voidaan antaa myös luotoille, joihin liittyviä maksuvelvoitteita on laiminlyöty.

Takaus annetaan omavelkaisena takauksena ja se on voimassa vakauttamisajan. Valtiontakauksia koskevat asiat käsittelee Valtiontakaukeskus.

6 §

Takausten enimmäismäärä

Takauksia saa samanaikaisesti olla voimassa enintään 3 500 miljoonan markan määrä, korkoja ja muita pääoman lisäksi mahdollisesti maksettavia suorituksia mukaan lukematta. Ulkomaisen luoton määrä lasketaan Suomen Pankin kyseiselle valuutalle vahvistaman takauksen antamishetkellä voimassa olevan keski-
kurssin mukaan. Suomen Pankin kurssilistasta pysyvästi puuttuvan valuutan kurssi lasketaan käyttäen tämän valuutan takauksen antamisajankohtana käypää kansainvälistä kurssia sellaisessa valuutassa, jolle on käytettävissä Suomen Pankin kurssi.

7 §

Vakuudet

Vakautettavien luottojen vakuutena takauksen antamishetkellä olevia vakuuksia tulee pan-

tata Valtiontakaukeskuksen hyväksi tässä laissa tarkoitetun takauksen vastavakuudeksi siinä suhteessa kuin takauksella katetaan vakautettua luottoa.

8 §

Takauksen hakeminen

Takausta voi hakea yritykselle luotot myöntänyt talletuspankki.

Talletuspankin tulee hakemuksen yhteydessä esittää selvitys:

1) hakemuksen kohteena olevan yrityksen luotoista ja niiden vakuuksista;

2) siitä, että yrityksellä voidaan katsoa olevan takauksen antamisen edellytykset;

3) edellä 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitusta koron alentamisesta.

Talletuspankin on liitettävä hakemukseensa myös yrityksestä tehty yritystutkimus tai sitä vastaava muu selvitys, joka ei saa olla kolmea kuukautta vanhempi.

9 §

Valtiontakaukeskuksen korvausvelvollisuus

Valtiontakaukeskuksella ei ole tässä laissa tarkoitetun takauksen perusteella korvausvelvollisuutta, jos talletuspankki:

1) on ilmoittanut väärin tai salannut olennaisen seikan, jolla talletuspankki käsitti tai sen olisi pitänyt käsittää olevan merkitystä takaushakemuksen käsittelyyn tai takauksen antamiseen; tai

2) laiminlyö olennaisesti takausta koskevien ehtojen noudattamisen.

10 §

Irtisanominen

Valtiontakaukeskuksella on oikeus irtisanoa luotto valtiontakausta koskevilta osilta heti maksettavaksi ilman erillistä ilmoitusta, jos:

1) yritys on väärä tietoja antamalla aikaansaanut valtiontakauksen antamisen;

2) yritys on laiminlyönyt antaa Valtiontakaukeskukselle tai talletuspankille luoton valvontaa ja yrityksen taloudellisen aseman seurantaa varten tarvittavia tietoja

3) vastavakuuden arvo on yrityksen toimenpiteistä johtuen olennaisesti alentunut;

4) yritys on joutunut selvitys- tai konkurssitilaan;

5) yrityksen omistajat ovat vakauttamisjär-

jestelyä hyväksi käyttäen hankkineet itselleen perusteetonta etua;

6) yritys on olennaisesti rikkonut valtion takauksen kohteena olevan luoton ehtoja; tai

7) olosuhteet ovat muuttuneet sellaisiksi, ettei takaus enää täytä sitä tarkoitusta, johon se on annettu.

11 §

Takausmaksut

Valtiontakuukselle takauksista ja muista suoritteista perittävistä maksuista sekä korvauksista on voimassa, mitä Valtiontakuuksuksesta annetussa laissa (111/89) säädetään.

12 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tätä lakia sovelletaan valtiontakauksiin, joita tämän lain nojalla annetaan vuosina 1993 ja 1994.

Helsingissä 16 päivänä huhtikuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Kauppa- ja teollisuusministeri *Pekka Tuomisto*

